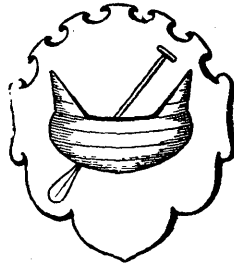

DZIENNIK

ZARZĄDU

M. ŁODZI

Redakcja i Administracja
Pl. Wolności 14, parter, tel. 28-00.
Administ. czynna od g. 9—12 w p.
Redakcja od godz. 2—3 po poł.

Ogłoszenia: Wiersz nonparel, (cztery szp. na stronie) zł. 0.20. — Przed tekstem zł. 0.55 — za wiersz (dwie szpalty na stronie), — Drobne zł. 0.05 za wyraz. Najmniejsze ogłoszenie zł. 0.50.

Prenumerata: Miesięcznie zł. 1.—

Cena egzemplarza zł. 0.25.

Nr. 32 (460)

Łódź, dnia 7 sierpnia 1928 r.

Rok X

Treść numeru: Sprawozdanie delegacji z wyjazdu na zjazd do Wrocławia i do poszczególnych miast Niemiec i Wiednia. — Protokół 13 (II sesji) posiedzenia Rady Miejskiej (d. c.). — Ruch służbowy za m. maj. — Okólnik Nr. 26. — Kronika Miejska. — Z życia miast polskich. — Ruch wydawniczy. — Ogłoszenie.

Sprawozdanie delegacji

z wyjazdu na Zjazd do Wrocławia i do poszczególnych miast Niemiec i Wiednia.

Magistrat m. Łodzi wysłał w roku bieżącym delegację na XVI międzynarodowy zjazd w sprawach, związanych z nowoczesnym oczyszczaniem miast oraz zużytkowaniem śmieci. Zjazdy takie odbywają się co lat kilka, za każdym razem w innym miejscu. Tegoroczny zjazd odbył się we Wrocławiu, w czasie od 2 do 7-go czerwca włącznie. Delegacja łódzka miała powierzone sobie zbadanie przedsięwzięć miejskich, związanych z oczyszczaniem miast oraz oświetleniem ulic, jak również zapoznanie się z akcją samorządów w sprawach budowy domów robotniczych w różnych miastach Niemiec i w Wiedniu.

I.

XVI Międzynarodowy zjazd w sprawach oczyszczania miast, odbyty w r. b. we Wrocławiu, miał za zadanie wszechstronne rozpatrzenie i łącznie z przemysłem oraz czynnikami nauki rozwiązanie palących spraw nowoczesnego mechanicznego oczyszczania miast, usuwania i zużytkowania śmieci, polewania ulic, walki z kurzem i t. p.

Program zjazdu był tak ułożony, że prócz teoretycznych referatów i dyskusji, uczestnicy mieli możliwość bardzo dokładnego praktycznego zapoznania się z wszelkimi nowoczesnymi sposobami oczyszczania miast oraz najróżnorodniejszymi przyrządami i urządzeniami, służącymi do tego celu.

Z uwagi na to, że oprócz wygłoszonych na plenarnych zebraniach referatów podczas zjazdu, urządzona była wystawa wszelkich używanych przy oczyszczaniu ulic, wywożeniu i zużytkowaniu śmieci przyrządów, naczyń, wozów i t. p., połączona z demonstracją wszystkich tych przyrządów i urządzeń w stanie czynnym. Prócz tego uczestnicy zjazdu zwiedzili we Wrocławiu miejsca, na które wywożone są śmieci.

Na zjeździe wygłoszone zostały następujące referaty:

- a) „Dzisiejszy stan wywożenia śmieci w miastach niemieckich“;
- b) „Samochód ciężarowy na usługach samorządu, jego utrzymywanie, obsługa i racjonalne użytkowanie“;
- c) „Oddziaływanie nowoczesnego rozwoju komunikacji na metody ruchu i pracy oczyszczania ulic“.

Nad wygłoszonymi referatami przeprowadzona została dyskusja.

Na wystawie podczas pokazów urządzonych dla uczestników zjazdu demonstrowane były wszystkie narzędzia i maszyny oraz przyrządy używane w zakresie oczyszczania miast, zraszania ulic, zabezpieczania od kurzu i t. p. Najprzykład demonstrowane były wozy od najdawniejszych, najprymitywniejszych, do których śmiecie wsypywane są z kubeków i skrzynek, takie same, jak można widzieć i u nas w Łodzi, do najnowszych, hermetycznie zamkniętych, do których wysypuje się śmieci z kubeków, również hermetycznie zamkniętych. Tak, że w czasie całej manipulacji przesypania i wywożenia śmieci są one ciągle w zamknięciu.

Dalej, najróżnorodniejsze typy samochodów-polewaczek i samochodów-zamiataczek, przy których pomocy można oczyszczać nie tylko jezdnie gładkie o bruku ulepszonym, lecz i jezdnie z kamienia polnego (kocich łbów). Urządzenia do czyszczenia kanałów i studzienek kanalizacyjnych, przy pomocy opuszczanych wiader, jak również pompkami ssącymi. Wszystkie rodzaje samochodów były w najrozmaitszym wykonaniu i wielkości, poruszane bądź to silnikami benzynowymi, bądź elektrycznymi.

Uczestnicy zjazdu zwiedzili we Wrocławiu tereny, na które wywożone są śmieci. Jak tam, tak i w innych miastach, są to zwykłe tereny po cegielniach, a więc z głębokimi dołami po wybranej glinie, które zazwyczaj są nieużytkami. Otóż takie nieużyteczne tereny, na które są wywożone i planowo zsypywane śmieci (warstwami śmieci i ziemia), stają się zaraz w następnym roku zieleńcami ozdabiającymi miasto, a po kilku latach stanowią cenne tereny parkowe lub nawet budowlane. W Dreźnie np. widzieliśmy teren po cegielniach częściowo już zasypywany w sposób wyżej przytoczony i z pobudowanymi domkami, a tuż po drugiej stronie ulicy jeszcze z głębokimi dołami, na które obecnie dopiero zwozi się śmieci.

Z całego przebiegu zjazdu, zarówno referatów, dyskusji jak i przeglądu wystawionych aparatów, przyrządów i urządzeń, a więc przystosowania się przemysłu, a również z wyników, jaki daje obecnie prawie powszechnie stosowana metoda uprzątnięcia i użytkowania śmieci, wynika, że: 1) idea spalania śmieci i użytkowania otrzymanego stąd ciepła prawie że w zupełności zostaje zarzucona, w Niemczech tylko w jednym małym mieście jest jeszcze stosowana, podczas gdy inne miasta, które stosowały spalanie śmieci, już go zaniechały, w Szwajcarii tylko Zurych stosuje spalanie śmieci. O innych miejscowościach nie słyszeliśmy, pomimo że na zjeździe byli przedstawiciele 15 narodów. Przyczyna jest ta, że wszystkie te przedsiębiorstwa pracowały deficytowo. 2) Prawie że powszechnie obecnie stosowane jest wywożenie śmieci na tereny nieużytkowe (np. po cegielniach) i — po pewnym przesortowaniu — zsypywanie do dołów. Jest to sposób uznany obecnie za najtańszy, a oprócz tego daje miastu cenne tereny, które idą na urządzenie parków, a nawet służyć mogą jako tereny budowlane.

We wszystkich miastach, które zwiedzaliśmy, oczyszczanie miasta leży bezpośrednio w rękach zarządu miasta i jest zorganizowane jako oddzielne przedsiębiorstwo.

Racjonalne oczyszczanie miast jest sprawą pierwszorzędną wagi zarówno pod względem zdrowotnym, higienicznym, jak estetycznym. Wielką wagę odgrywają przytem koszty z tem związane, gdyż wszystkie miasta w Europie szczególnie po wojnie znajdują się w trudnych warunkach finansowych. Dobre i tanie oczyszczanie miasta podnosi jego zdrowotność, a więc zmniejsza jego wydatki pośrednie i tym sposobem ułatwia trudną egzystencję, — nic też dziwnego, że zainteresowanie zjazdem było bardzo duże.

Na zjeździe reprezentowanych było 15 narodów: Anglja, Austrja, Czechosłowacja, Danja, Finlandja, Francja, Hiszpanja, Holandja, Luxemburg, Niemcy, Norwegja, Polska, wolne m. Gdańsk, Szwajcarja, Węgry i Włochy.

Z Polski były reprezentowane miasta: Cieszyn, Kraków, Łódź, Poznań. W zjeździe wzięło udział 346 osób.

Prace zjazdu były tak rozłożone, że nie nużyły bardzo uczestników. Kilka referatów, trochę dyskusji, a następnie pokazy.

Nie brakło jednak i humoru, naprzykład na gmachu miejskim, mieszczącym maszyny i urządzenia do uprzątnięcia ulic, widniał wielki napis: „Willkommen, Ihr Müllionäre und Gäste“, co się tłumaczy „Witajcie, śmieciarze i goście“; a słysząc można również przetłumaczyć: „Witajcie, milionerzy i goście“.

Dla uczestników zjazdu miasto Wrocław urządziło przyjęcie w Magistracie.

II.

Niezależnie od zjazdu we Wrocławiu delegacja łódzka zwiedziła jeszcze następujące miasta: Berlin, Drezno, Lipsk, Kolonję i Wiedeń. We wszystkich tych miastach delegacja starała się zaznajomić:

- 1) ze sposobem oczyszczania miasta i zużytkowywania śmieci;
- 2) z oświetleniem miasta;
- 3) ze sprawą mieszkaniową i budową domów robotniczych, wreszcie ze
- 4) środkami komunikacyjnymi i
- 5) piekarniami.

1. Oczyszczanie miast.

Jak już było wyżej powiedziane, miasta niemieckie na szeroką skalę stosują mechaniczne oczyszczanie i zraszanie ulic. Wszędzie bez wyjątku oczyszczanie jezdni należy do zadań Magistratu, który pobiera za to od właścicieli domów specjalne opłaty. Również i wywożenie śmieci leży w rękach miasta. Natomiast uprzątnięcie chodników wykonywane bywa przeważnie przed domami i instytucjami miejskimi przez miasto, przed posesjami prywatnymi przez właścicieli nieruchomości. Choć bywa też, że całkowite uprzątnięcie chodników należy również do zadań miasta.

Wszędzie śmieci wywożone za miasto lub na nieużytki z głębokimi dołami, położone w samym mieście.

2. Oświetlenie miast.

We wszystkich wielkich miastach na zachodzie Europy ulice oświetlone są lampami elektrycznymi i gazowymi. Ponieważ gaz do oświetlenia ulic zastosowany został wcześniej aniżeli elektryczność, dlatego też we wszystkich starszych dzielnicach, w śródmieściu istnieje i obecnie oświe-

tlenie gazowe. Oczywiście zarówno intensywność światła lamp gazowych, jak i odległość pomiędzy lampami oraz zewnętrzna ich forma i zawieszanie są zastosowane do obecnych wymagań techniki świetlnej, dlatego też oświetlenie gazowe w niczem nie ustępuje oświetleniu elektrycznemu, a jest nawet przyjemniejsze dla oka i mniej rażące aniżeli światło lamp elektrycznych. W Łodzi, na zasadzie nowego uprawnienia, tylko część ulic ma otrzymać oświetlenie elektryczne (50 wzgl. 75 klm.) podług cen przewidzianych w tem uprawnieniu dla oświetlenia ulicznego, za oświetlenie pozostałych ulic elektrownia żąda cen znacznie większych. Ponieważ obecnie tylko część miasta posiada wogóle oświetlenie (gazowe lub elektryczne), zaś znaczna część ulic nie posiada żadnego oświetlenia i tonie w ciemnościach, samo przez się jest zrozumiałe, że zamiast niszczyć istniejące oświetlenie gazowe, aby zastąpić je drogim elektrycznym, racjonalniej będzie, jak to zresztą praktykowane jest we wszystkich większych miastach na Zachodzie, pozostawić oświetlenie gazowe tam, gdzie ono już jest, a oświetlić elektrycznością te dzielnice, które obecnie pozbawione są jakiegokolwiek oświetlenia. Dlatego też Zarząd Miasta dążyć będzie do tego, aby przewidziane w uprawnieniu oświetlenie elektryczne ulic zastosowane zostało w pierwszej linii tam, gdzie żadnego oświetlenia niema, t. j. na krańcach miasta, na Bałutach, Chojnach i t. p. W śródmieściu zaś, gdzie są lampy gazowe, powinno być to oświetlenie zachowane, należy tylko odpowiednio je przebudować, przez zmniejszenie rozstawienia lamp do 30—40 m. jedna od drugiej, zamiast obecnego ustawienia w odległości 70 m. a w niektórych wypadkach nawet i co 100—150 m. jedna od drugiej, a następnie — przez odpowiednie wzmocnienie siły świetlnej poszczególnych lamp. Oczywiście, dzisiejszy stan wypadu bardzo na niekorzyść oświetlenia gazowego, bo gdy lampy elektryczne 500 watowe (około 1000 świec) ustawiane są w odległości co 50 metrów, to lampy gazowe o mocy 100—150 świec znajdują się w odległości od 70 do 100 a nawet więcej metrów jedna od drugiej. Jeżeli jednak odpowiednio rozbudować oświetlenie gazowe, ani pod względem jakości, ani pod względem kosztów nie będzie ono ustępować elektrycznemu.

Niezależnie od tego, miasto jako właściciel gazowni ma obowiązek dbać, aby konsumpcja gazu wzrastała, gdyż to da możność gazowni taniej produkować gaz. Wychodząc więc i z tego założenia, należy o ile to możliwe, zachować dla gazowni oświetlenie ulic i tylko w wyjątkowych wypadkach oświetlać je elektrycznością. Ze wszystkiego wyżej powiedzianego widzimy, że miasto musi: po 1-sze zachować oświetlenie gazowe na tych ulicach, na których ono istnieje, odpowiednio tylko zwiększając ilość i siłę światła lamp; po 2-ie zaprowadzić oświetlenie gazowe na tych ulicach, na których są rurociągi gazowe lub przewiduje się założenie takich rurociągów; po 3-cie — na tych ulicach, na których niema żadnego oświetlenia i na których niema ani nie przewiduje się założenia w najbliższym czasie rurociągów gazowych, zaprowadzić oświetlenie elektryczne.

3. Sprawy mieszkaniowe i budowa domów robotniczych.

W Niemczech we wszystkich miastach utworzone są tak zwane Towarzystwa Mieszkaniowe, które budują całe kolonie i sprzedają poszczególne mieszkania. Towarzystwa te otrzymują od gminy, tytułem pożyczki na lat kilkadziesiąt, sumy zebrane przez gminę jako podatek od lokali. Potrzebujący mieszkania kupuje sobie odpowiedni lokal, za który płaci w ciągu kilkunastu lat określoną stawkę miesięczną. Stawka ta składa się

z 2-ch części: 1-sza przeznaczona jest na amortyzację i oprocentowanie kapitału, wydatkowanego na budowę danego lokalu, druga — idzie na koszty utrzymania lokalu w stanie zdatnym do użytku. Podług zebranych przez nas informacji, w Dreźnie miesięczne raty za mieszkanie 4-o pokojowe, z wanną i wygodami oraz ogródkiem, wynoszą 45 mk., t. j. około 96 zł. Mieszkanie takie zajmował rzemieślnik z fabryki maszyn do szycia. Po 30 latach lokator ten stanie się właścicielem lokalu.

W Wiedniu za mieszkanie 2-pokojowe z kuchnią, z używaniem mechanicznej pralni za miesiąc płaci się 22 szylingi, t. j. około 28,5 złotego.

Przechodząc do samego wykonania i rozplanowania budowanych kolonij zaznaczyć musimy, że spotkaliśmy najróżnorodniejsze wykonania. Wszędzie jednak domy piętrowe lub o 2 i więcej piętrach. W Wiedniu np. 6-cio piętrowe — przed domami ogródki. Najracjonalniejsze, naszym zdaniem rozplanowanie widzieliśmy we Wrocławiu, jedna tylko kolonja. Kolonja ta składała się z domów 2-piętrowych z parterem. Domy te ustawione w formie podkowy frontem ku środkowi, od ulicy mieszczą się kuchnie. Każde mieszkanie składa się z 2 wzgl. 3 pokoi z kuchnią, łazienką i t. p. Przed każdym mieszkaniem od strony wewnętrznej ogródek, a na samym środku przestronny plac do wspólnego użytku oraz dla zabawy dla dzieci. Tym sposobem z okien od strony wewnętrznej roztacza się widok na dużą przestrzeń zazielenioną. Matki mogą widzieć bawiące się tam dzieci. Najsolidniej jednak budowane są domy robotnicze w Wiedniu, które buduje sam Magistrat. W Wiedniu Magistrat wybudował już 35,000 lokali od 2-ch pokoi z kuchnią do 4-ch pokoi z kuchnią. W programie jest jeszcze budowa 22 tysięcy mieszkań, które w najbliższych trzech latach powinny być ukończone i tym sposobem I-szy program budowy domów byłby zakończony.

Niezależnie od powyższego, delegacja oglądała urządzenie mechanicznej piekarni w Dreźnie oraz informowała się pobieżnie w sprawach komunikacji miejskiej.

PROTOKÓŁ

13 (II sesji) posiedzenia Rady Miejskiej.

(D. c.)

§ 7.

Zaopatrzenie nieruchomości w wodę dla zabezpieczenia przemysłu i urządzeń kanalizacyjnych.

Instalacja kanalizacyjna każdej nieruchomości, zarówno domowa, jak i podwórzowa, powinna mieć zabezpieczone obficie spłókiwanie i przemysłu wodą, bądź z wodociągu miejskiego, bądź też z własnego, o ile rozporządza on dostateczną ilością wody w zbiorniku z należytem ciśnieniem.

Przy wszystkich umywalniach, wannach, zlewach kuchennych i podwórzowych itp. winny być umieszczone odpowiednie krany wodociągowe. Klozety i pisuary powinny posiadać przepisowe rezerwuary zmywne.

Używalność instalacji kanalizacyjnej wzgl. jej poszczególnych urządzeń może być dopuszczona jedynie przy zabezpieczeniu dostatecznego przemysłu. O ile oddzielne urządzenia przez czas dłuższy nie będą

użytkowane, lub będą pozostawione bez przemywania, to takowe należy odłączyć od sieci kanalizacyjnej i usunąć całkowicie według wskazań Magistratu.

§ 8.

Usuwanie starych urządzeń kanalizacyjnych.

Wzbronione urządzenia.

Po skanalizowaniu nieruchomości i połączeniu jej z siecią miejską, wzbroniona jest budowa wszelkich osadników, dołów ściekowych i kłocacznych i wogóle wszelkiego rodzaju zbiorników nieczystości, z wyjątkiem urządzeń, przeznaczonych do unieszkodliwienia ścieków, przewidzianych w § 6 niniejszych przepisów.

Również wzbroniono jest wszelkie naziemne lub podziemne odprowadzanie nieczystości do kanałów miejskich, niezgodne z zatwierdzonym projektem skanalizowania nieruchomości.

Niezwłocznie po skanalizowaniu nieruchomości i połączeniu jej z siecią uliczną, w myśl niniejszych przepisów, wszelkie dawniej istniejące zbiorniki nieczystości, jak doły kłocaczne ściekowe, osadowe itp. winny być całkowicie skasowane, wzgl. opróżnione, zdezynfekowane i zasypane do wysokości terenu, piaskiem lub innym czystym, sybkim materiałem.

Jednocześnie należy usunąć wszelkie stare przewody i kanały, o ile ich dalsze utrzymanie nie jest przewidziane w przepisach przejściowych (§ 54).

Otwarte i zakryte rynsztoki podwórzowe, służące do odprowadzania ścieków domowych i opadów atmosferycznych do rynsztoka ulicznego, podlegają również skasowaniu i przebudowie, zgodnie z obowiązującymi przepisami budowlanymi.

§ 9.

Terminy skanalizowania nieruchomości i połączenia ich z siecią uliczną.

Skanalizowanie poszczególnych nieruchomości i połączenie ich z siecią miejską winny być wykonane w następujących terminach:

- 1) Dla wszystkich nieruchomości, zabudowanych z chwilą przeprowadzenia przez miasto kanału na danej ulicy (lub jej części) — w ciągu okresu czasu, ustanawianego każdorazowo przez Magistrat w drodze urzędowej;
- 2) Dla nowobudowanych, gruntownie remontowanych oraz rozbudowywanych nieruchomości, położonych przy ulicach i placach, posiadających kanały miejskie — w czasie wykonywania robót budowlanych względnie przed oddaniem budowli do użytku mieszkańców;
- 3) Wszystkie nowobudowane, gruntownie remontowane oraz przebudowywane nieruchomości, położone przy ulicach i placach, objętych projektowaną siecią kanalizacyjną, lecz nie posiadających kanałów ulicznych w chwili prowadzenia robót budowlanych na danej nieruchomości, powinny być obowiązkowo zaopatrzone w dostosowaną do niniejszych przepisów wewnętrzną instalację kanalizacyjno-wodociągową, jednocześnie z budową względnie przeróbkami, przyczem ścieki z tej instalacji do czasu przeprowadzenia przez

miasto kanału ulicznego muszą być odprowadzane do prowizorycznych dołów ściekowych, zbudowanych według odnośnych przepisów budowlanych, względnie spuszczone do istniejących starych kanałów.

Pozostawione niewykonanemi lub niezgodne z niniejszemi przepisami części instalacji podwórzowej tych posesyj oraz połączenie z kanałem ulicznym po przeprowadzeniu takowego przez Magistrat, powinny być wybudowane i uzupełnione w terminie przewidzianym w punkcie 1-ym niniejszego § 9.

§ 10.

Przedsiębiorstwa, upoważnione do wykonywania instalacji domowych.

Przedsiębiorstwa i firmy, pragnące wykonywać roboty kanalizacyjno-wodociągowe na terenie m. Łodzi, winny uzyskać na to odpowiednie pozwolenie Magistratu.

Powyższe pozwolenie może być wydane po wykazaniu się petentów bezsprzeczną znajomością fachu i nabytem doświadczeniem: względnie posiadaniem uprawnień państwowych.

Przedsiębiorstwa i firmy, ubiegające się o pozwolenie na wykonanie robót, winny złożyć do Magistratu pisemną deklarację, że zarówno niniejsze przepisy, jak i przechowywane w Magistracie wzory urządzeń i materiałów kanalizacyjnych, są im dokładnie znane i że zobowiązują ściśle się do nich stosować oraz wypełniać dokładnie wszelkie zarządzenia Magistratu, jakie mogą być wydane w granicach niniejszych przepisów przy udzielaniu pozwoleń na skanalizowanie poszczególnych nieruchomości.

Przedsiębiorstwa instalacyjne powinny posiadać wszelkie potrzebne do robót narzędzia i materiały pomocnicze oraz zorganizować odpowiednio wyszkolony personel roboczy.

Wykaz przedsiębiorstw i firm, upoważnionych do wykonywania robót instalacyjnych w nieruchomościach, znajduje się w Magistracie i może być okazany na żądanie osób zainteresowanych.

Magistrat może pozbawić przedsiębiorcę prawa prowadzenia robót kanalizacyjno-wodociągowych w obrębie m. Łodzi w razie stwierdzenia niesumienności i niedbalstwa w wykonaniu robót oraz za niestosowanie się do obowiązujących przepisów.

§ 11.

Dane techniczne, udzielane przez Magistrat.

Dane, potrzebne do sporządzenia projektu skanalizowania nieruchomości, są wydawane przez Magistrat na pisemne żądanie zainteresowanych właścicieli nieruchomości. Dane powyższe obejmują:

- a) położenie kanału ulicznego przed nieruchomością;
- b) miejsca umieszczenia wpustów bocznych, mogących być wykorzystanemi do przyłączenia;
- c) koty dna kanału i wysokość wpustów nad dnem;
- d) położenie i kotę najbliższego reperu miejskiej sieci niwelacyjnej.

Za sporządzenie danych technicznych jest pobierana opłata według zatwierdzonej przez Magistrat taryfy opłat (§ 22).

§ 12.

Podania o pozwolenie na skanalizowanie nieruchomości.

Pozwolenia na wykonanie wszelkiego rodzaju robót kanalizacyjno-wodociągowych w posesji oraz połączenie z kanałem ulicznym są udzielane przez Magistrat.

Podanie o udzielenie pozwolenia na przyłączenie do sieci miejskiej nowobudowanych lub gruntownie remontowanych nieruchomości powinny być składane jednocześnie z przedstawieniem do zatwierdzenia projektu budowlanego danej nieruchomości. We wszystkich innych wypadkach złożenie takiego podania winno nastąpić najpóźniej w ciągu trzech miesięcy od daty ogłoszenia o wyznaczonym przez Magistrat terminie uskutecznienia połączeń z kanałem ulicznym odnośnych nieruchomości. (§ 9).

Podania o pozwolenie na skanalizowanie i połączenie z kanałem ulicznym muszą być składane na piśmie.

Do podania należy dołączyć:

- a) Dokładny projekt podlegającej wykonaniu instalacji kanalizacyjno-wodociągowej, wzgl. zamierzanych przeróbek lub uzupełnień, wykonany w dwóch egzemplarzach, stosownie do niniejszych przepisów i podpisany przez właściciela nieruchomości i autora projektu;
- b) deklarację podpisaną przez właściciela nieruchomości zgodnie z § 13 niniejszych przepisów.

§ 13.

Deklaracja.

Właściciel nieruchomości składa do Magistratu podpisaną przez siebie deklarację, na mocy której zobowiązuje się w imieniu własnym i swych prawoprzejemców:

- 1) wpłacać do kasy miejskiej wszelkie kwoty, ustanowione ogólnymi i szczegółowymi przepisami, za użytkowanie sieci kanałów w wyznaczonych przez Magistrat w terminach (§ 22);
- 2) wykonać instalację kanalizacyjno-wodociągową w swej nieruchomości w pełnym zakresie (§ 4), zgodnie z zatwierdzonym projektem i niniejszymi przepisami oraz stosować się ściśle do wszelkich zarządzeń, wydanych przez Magistrat i obowiązujących na terenie m. Łodzi;
- 3) wpłacać do kasy miejskiej koszty przeprowadzenia oraz utrzymania tej części sieci podwórzowej posesji, która przechodzi przez tereny miejskie i w myśl niniejszych przepisów winna być wykonywaną przez Magistrat na koszt właścicieli nieruchomości (§ 3 i 20);
- 4) usunąć niezwłocznie po zakończeniu robót instalacyjnych wszelkie stare urządzenia kanalizacyjno-wodociągowe, jak: doły kloaczne, filtry biologiczne, osadniki, przewody itp., które w myśl niniejszych przepisów podlegają skasowaniu (§ 8);
- 5) utrzymywać stale w należyтым porządku i sprawności sieć podwórzową i wszystkie urządzenia kanalizacyjno-wodociągowe w obrębie nieruchomości i nie wprowadzać w nich żadnych zmian i przeróbek bez wiedzy i zgody Magistratu (§ 18);
- 6) udostępnić w każdym czasie obejrzenie i zbadanie przez upoważnionych do tego funkcjonariuszów Magistratu całkowitej instalacji ka-

- nalizacyjno-wodociągowej nieruchomości i dokonywać wszelkich wymaganych przez Magistrat remontów i napraw (§ 16 i 19);
- 7) odpowiadać za wszelkie straty i szkody, wyrządzone miastu przez niewłaściwe użytkowanie instalacji kanalizacyjno-wodociągowej swej nieruchomości (§ 6).

§ 14.

Zatwierdzenie projektu i udzielenie pozwolenia na budowę.

Projekty, złożone przy podaniach o pozwolenie na wykonanie robót instalacyjnych w nieruchomościach, podlegają rozpatrzeniu przez Magistrat, któremu przysługuje prawo zatwierdzenia lub odrzucenia przedstawionego projektu oraz postawienia w każdym oddzielnym wypadku specjalnych warunków, z zachowaniem obowiązujących przepisów prawnych.

Jeden egzemplarz zatwierdzonego projektu wraz z deklaracją właściciela nieruchomości zachowuje się w aktach Magistratu, drugi zaś zostaje wydany właścicielowi nieruchomości, jednocześnie z pozwoleniem na wykonanie instalacji.

Udzielone przez Magistrat pozwolenie na wykonanie instalacji i zatwierdzony projekt są ważne w ciągu dwóch lat od daty zatwierdzenia, o ile w tym okresie czasu nie nastąpią żadne zmiany w granicach i zabudowaniu posesji. Po upływie tego terminu lub w razie zajścia cmawianych zmian, niewykorzystany projekt traci moc obowiązującą.

Doręczony właścicielowi nieruchomości egzemplarz zatwierdzonego projektu winien być stale przechowywany na miejscu robót i ckazywany na żądanie osób, upoważnionych do sprawowania nadzoru nad budową.

§ 15.

Rozpoczęcie robót.

Wszelkiego rodzaju roboty instalacyjne w nieruchomości mogą być rozpoczęte i prowadzone nie wcześniej, niż po uzyskaniu na nie pozwolenia Magistratu i wpłaceniu do kasy miejskiej przypadających według § 3 sum.

O terminie zamierzonego rozpoczęcia robót właściciel nieruchomości względnie wykonujący roboty przedsiębiorca, powinien zawiadomić Magistrat przynajmniej na dwa dni wcześniej (wylęczając dni świąteczne).

Ten sam przepis obowiązuje również w razie wznowienia już rozpoczętych i przerwanych z jakichkolwiek powodów robót, o ile przerwa trwała dłużej, niż dwa tygodnie.

Na zasadzie powyższego zawiadomienia Magistrat wydaje pozwolenie na rozpoczęcie robót i ustala termin, w którym nastąpi wytknięcie na gruncie położenia wpustów bocznych na kanale ulicznym, przeznaczonym na miejsca połączeń.

§ 16.

Wykonanie instalacji.

Zmiany podczas wykonania.

Roboty kanalizacyjno-wodociągowe w nieruchomościach muszą być wykonywane zgodnie z niniejszemi przepisami, specjalnemi zastrzeżeniami, stawianemi przez Magistrat w poszczególnych wypadkach przy udzie-

laniu pozwoleń na połączenie z kanałem ulicznym, oraz z zachowaniem obowiązujących na terenie m. Łodzi ogólnych przepisów policyjno-budowlanych.

Wszystkie wyznaczone w zatwierdzonym projekcie urządzenia i części instalacji kanalizacyjno-wodociągowej muszą być całkowicie wykonane, przyczem roboty powinny być prowadzone bez przerw aż do czasu ich zupełnego ukończenia.

Podziemne i zakryte części instalacji, dla możności ich skontrolowania, powinny być po wykonaniu pozostawione odkrytymi do czasu przyjęcia ich przez nadzór techniczny Magistratu (§ 17).

Wszelkiego rodzaju uzupełnienia, zmiany i odchylenia od zatwierzonego projektu mogą nastąpić wyłącznie na żądanie Magistratu, albo na podstawie jego pisemnego zezwolenia, wyjednanego uprzednio przez właściciela posesji.

Właściciel posesji jest obowiązany niezwłocznie usunąć na żądanie Magistratu zauważone przez nadzór techniczny braki i wady instalacji domowej oraz wykonać wszelkie uzupełnienia urządzeń kanalizacyjno-wodociągowych swej nieruchomości, jakie w czasie prowadzenia robót instalacyjnych zostaną uznane przez Magistrat za konieczne ze względu na celowość i prawidłowe funkcjonowanie sieci.

§ 17.

Kontrola Magistratu. Przyjmowanie robót.

Magistrat m. Łodzi rozciąga swą kontrolę nad wszelkimi robotami i urządzeniami kanalizacyjno-wodociągowymi, wykonywanymi w obrębie m. Łodzi, celem stwierdzenia, czy są one wykonywane zgodnie z zatwierdzonym projektem i obowiązującymi przepisami.

Kontroli Magistratu podlegają: sposób wykonania robót, jakość użytych materiałów, konstrukcja poszczególnych części instalacji, a także funkcjonowanie i utrzymywanie w należyтым porządku urządzeń po oddaniu ich do użytku.

Nadzorowi technicznemu ze strony Magistratu przysługuje prawo dokonywania prób szczelności poszczególnych części instalacji w czasie trwania robót lub przy przyjęciu instalacji.

Właściciel nieruchomości, oraz prowadzący roboty przedsiębiorca, są obowiązani ułatwić osobom, upoważnionym do kontroli, dostęp do wszystkich części instalacji kanalizacyjno-wodociągowych w nieruchomości i stosować się bezwzględnie do udzielanych im wskazówek.

Po ukończeniu robót instalacyjnych, lecz przed oddaniem urządzeń kanalizacyjno-wodociągowych do użytku mieszkańców, właściciel nieruchomości jest obowiązany zawiadomić o tem Magistrat, w celu dokonania przyjęcia instalacji.

Instalacje kanalizacyjno-wodociągowe w posesji w całości lub częściowo mogą być przyłączone do kanału ulicznego nie wcześniej, niż po uznaniu ich przez uprawniony nadzór techniczny Magistratu za zbudowane prawidłowo i udzieleniu pozwolenia na ich użytkowanie.

Magistrat nie ponosi żadnej odpowiedzialności za jakość i trwałość urządzeń kanalizacyjno-wodociągowych w nieruchomości z tytułu kontroli dokonywanej przy budowie.

§ 18.

Przeróbki i zmiany w wykończonych instalacjach.

W wykończonych i oddanych do użytku mieszkańcóm instalacjach kanalizacyjno-wodociągowych poszczególnych nieruchomości nie mogą być wprowadzone żadne zmiany bez uzyskania na nie odpowiedniego pozwolenia Magistratu.

W razie konieczności wprowadzenia takich zmian lub uzupełnień właściciel nieruchomości, jednocześnie z podaniem o pozwolenie, powinien złożyć do Magistratu plan istniejących w posesji urządzeń kanalizacyjno-wodociągowych z uwidocznieniem na nim projektowanych zmian.

W razie, gdyby zmiany instalacyj były przewidywane w większym zakresie, do podania winien być dłączony osobny projekt uzupełniający w myśl § 12 niniejszych przepisów, jak przy wykonywaniu nowych instalacji.

§ 19.

Nadzór nad działaniem instalacji.**Usuwanie wad.**

Oдноsny nadzór techniczny Magistratu jest uprawniony do sprawowania kontroli nad stanem i funkcjonowaniem urządzeń kanalizacyjno-wodociągowych w posesjach po oddaniu ich do użytku mieszkańcóm, przy czem właściciel i mieszkańcy poszczególnych posesyj, powinni ułatwiać mu wypełnienie tych czynności i udostępnić obejrzenie urządzeń we wszystkich pomieszczeniach zabudowań i podwórza.

W razie stwierdzenia przez uprawniony nadzór techniczny Magistratu wadliwego działania instalacji domowej, właściciel nieruchomości jest obowiązany w myśl wskazówek Magistratu niezwłocznie naprawić uszkodzone urządzenia wzgl. wykonać przeróbkę nieodpowiedniej części instalacji, powodującej jej wadliwe funkcjonowanie.

W ważniejszych wypadkach Magistrat jest uprawniony do wyznaczenia właścicielowi nieruchomości terminu wykonania niezbędnych robót. Roboty powyższe powinny być wykonane przez osoby i firmy, posiadające odpowiednie upoważnienie od Magistratu (§ 10).

§ 20.

Utrzymanie instalacji w porządku.**Koszta utrzymania.**

Właściciel nieruchomości jest obowiązany utrzymywać stale w należytem porządku i sprawności instalację kanalizacyjno-wodociągową na swej posesji i przedsiębrać wszelkie środki, celem niezwłocznej naprawy ewentualnych uszkodzeń.

Koszty utrzymania, czyszczenia, przemywania, remontu itp. instalacji kanalizacyjno-wodociągowej, znajdującej się wewnątrz nieruchomości, obowiązują bezpośrednio właściciela posesji. Części sieci podwórzowej, położone na terenie miejskim, od linii granicznej nieruchomości do kanału ulicznego, utrzymuje Magistrat na koszt właściciela posesji.

§ 21.

Wykazy i wzory.

W Magistracie są sporządzane perjodycznie i mogą być okazywane na żądanie osób zainteresowanych następujące wykazy i wzory:

- 1) wykaz zatwierdzonych konstrukcyj poszczególnych części urządzeń kanalizacyjno-wodociągowych i dozwolonych materiałów wraz z odpowiednimi wzorami;
- 2) wykaz zatwierdzonych cen na wykonanie robót, przewidzianych w § 3 i 20;
- 3) lista przedsiębiorstw i firm, upoważnionych przez Magistrat do wykonywania robót kanalizacyjno-wodociągowych w posesjach, położonych na terenie m. Łodzi (§ 10).

§ 22.

Oplaty.

Za wydawane przez Magistrat na żądanie zainteresowanych osób wyciągi z planów miejskich, służące do opracowania projektu skanalizowania nieruchomości i połączenia jej z siecią uliczną, oraz za dozór techniczny, sprawowany nad robotami kanalizacyjno-wodociągowymi, wykonanymi w nieruchomościach, Magistrat jest uprawniony do pobierania opłat według zatwierdzonej urzędowo taryfy, obliczonej na pokrycie kosztów własnych, wywołanych powyższymi świadczeniami.

Za używalność miejskiej sieci kanalizacyjnej dla odprowadzenia ścieków domowych właściciele wszystkich nieruchomości, połączonych z siecią, są obowiązani wносить do kasy miejskiej w terminach ustanowionych roczne (względnie półroczne) opłaty, których wysokość i podstawa wymiaru zostaną określone przez Zarząd Miejski m. Łodzi w drodze, prawem przepisanej.

C z ę ś ć II.

PRZEPISY TECHNICZNE.

§ 23.

Projekt instalacyj kanalizacyjno-wodociągowych w nieruchomości.

Projekty urządzeń kanalizacyjno-wodociągowych należy składać do zatwierdzenia w 2 egzemplarzach (oryginał i kopia), podpisanych przez autora projektu i właściciela nieruchomości.

Oryginał powinien być wykonany na trwałym papierze rysunkowym, lub kalce płóciennej i złożony na sekcje, posiadające, wymiary ustalone przez **P. K. Normalisz**. Kopia może być wykonana na trwałej kalce względnie pozytywnym papierze światłoczułym i również złożona na takie same sekcje.

Projekt powinien się składać z następujących części, odpowiednio zakolorowanych:

- 1) planu orientacyjnego dzielnicy, w której się znajduje kanalizowana nieruchomość w skali 1 : 10.000;
- 2) zatwierdzonego przez Oddział Pomiarów Magistratu m. Łodzi planu sytuacyjnego nieruchomości wraz z zabudowaniami w skali 1 : 250, a przy większych posesjach — 1 : 500;
- 3) planów szczegółowych urządzeń kanalizacyjnych w skali 1 : 100, a przy większych posesjach — 1 : 250, o ile to nie wpłynie na wyrazistość poszczególnych części projektu, wzgl. o ile dla tych części będą dołączone osobne plany w skali 1 : 100;

- 4) rozwinąć podłużnych wszystkich pionów i przewodów, odprowadzających w skali odpowiedniej do planów szczegółowych, zatem zasadniczo 1 : 100 tak dla wymiarów poziomych, jak i pionowych;
- 5) przy kanalizowaniu większych posesyj do projektu należy dołączyć obliczenie przewidywanego przepływu wód domowych i burzowych w poszczególnych częściach sieci posesji oraz przeprowadzone na tej podstawie obliczenie wymiarów i spadków przewodów podwórzowych.

Za podstawę do obliczenia przepływu wód burzowych należy przyjmować opad:

dla dachów i powierzchni zabrukowanych — 150 ltr.;

dla pozostałych powierzchni — 50 ltr. wody z 1 ha w ciągu sekundy.

Na przedstawianych do zatwierdzenia planach powinny być wyraźnie pokazane: wszystkie istniejące zabudowania (z specjalnym uwzględnieniem szczegółów, mogących w jakichkolwiek sposób wpłynąć na budowę i rozplanowanie instalacji kanalizacyjno-wodociągowej, rozkład piwnic i przyziemia, projektowana sieć kanalizacyjna podwórzowa ze wszystkimi przewodami odpływowymi, pionami spustowymi, rynnami deszczowymi, poszczególnymi urządzeniami kanalizacyjno-wodociągowymi, zarówno domowymi, jak i podwórzowymi itp. oraz z przewodami wodociągowymi.

Na planie sieci powinny być pokazane wszelkiego rodzaju kształtki, zamknięcia wodne, otwory rewizyjne, całkowite uzbrojenia sieci oraz położenie kanału ulicznego przed posesją z oznaczeniem bocznych wpustów, wykorzystanych do projektowanego przyłączenia przewodów podwórzowych, wzgl. rynien deszczowych do kanału ulicznego.

Kierunki istniejących lub projektowanych rynsztoków podwórzowych oraz położenie istniejących dawnych instalacji kanalizacyjnych, podlegających skasowaniu, powinny być uwidocznione przerywanymi linjami.

Na rozwinięciach i przekrojach podłużnych poszczególnych pionów spustowych i przewodów odpływowych należy oznaczyć poziom terenu wzdłuż projektowanych przewodów, wysokości kondygnacji, poziom podłogi podziemia, leżącego w miejscu przeprowadzenia przewodu oraz sąsiednich z nim, a głównie poziom podłogi najgłębszego podziemia w nieruchomości i głębokość założenia fundamentu budynku. Na przekrojach należy również oznaczyć połączone z pionem urządzenia kanalizacyjne, położenie kształtek, rewizji, redukcji zamknięć wodnych itp., wreszcie sposób wyprowadzenia pionu ponad dach i umieszczenie przewodów wodociągowych.

W szczegółowych planach i przekrojach powinny być również wypisane wyraźnie średnice i spadki poszczególnych przewodów, koty załamania spadku i oznaczenia punktów węzłowych; na przekrojach podłużnych należy prócz tego wypisać wyliczone koty w miejscach połączenia przewodów, załamów, spadków, przeciągania się przewodów z murami budynku, umieszczenia poszczególnych urządzeń i uzbrojenia sieci, oraz odległość odnośnych punktów od początkowego punktu spadku danego przewodu.

Wszystkie koty, wpisywane na planach i przekrojach, powinny być odniesione do normalnego zera, przyjętego dla miejskiej sieci niwelacyjnej. Wymiary, powierzchnie i objętość wyznacza się w miarach metrycznych.

W zależności od materiałów, mających być zastosowanymi do budowy, oddzielne części projektowanych urządzeń kanalizacyjno-wodociągowych, powinny być oznaczone w projekcie przyjętymi znakami i kolorami, stosownie do przepisów Magistratu.

Dla specjalnych instalacji kanalizacyjno-wodociągowych (§ 6), oraz wszelkich urządzeń i przyborów, rzadko stosowanych lub odbiegających od przyjętego przez Magistrat typu, jak klozety grupowe, studzienki rewizyjne, wylawiacze tłuszczu itp., winny być dołączone osobne rysunki szczegółowe w skali, wystarczającej do należytego zobrazowania tych urządzeń.

Wszelkie projekty, przedstawione do zatwierdzenia, muszą być wykonane w ten sposób, żeby zawierały wszystkie dane, niezbędne jak do oceny, tak i do wykonania instalacji w naturze.

(D. c. n)

Ruch służbowy za miesiąc maj 1928 r.

(Dokończenie).

B. Zwolnienia.

1. *Pinter Edward Karol*
wychowawca V Miejskiego Domu Wychowawczego Wydziału Opieki Społecznej z dniem 1 maja 1928 roku.
2. *Sitnicka Anna*
gospodyni V Miejskiego Domu wychowawczego Wydziału Opieki Społecznej z dniem 1 maja 1928 roku.
3. *Wiesiołowski Krzysztof*
pozaetatowy referent Wydziału Prezydjalnego z dniem 1 maja 1928 roku.
4. *Sitkowska Helena*
sekretarka Wydziału Opieki Społecznej z dniem 1 maja 1928 roku.
5. *Kubiak Stanisław*
korespondent Wydziału Oświaty i Kultury z dniem 13 grudnia 1926 roku.
6. *Hłaskówna Anna*
kancelistka Biura Ksiąg Stałej Ludności z dniem 16 maja 1928 roku.

C. Mianowania i awanse.

1. *Pawłowska Apolonja*
pozaetatowa maszynistka Hali Maszyn Wydziału Prezydjalnego mianowana z dniem 1 maja 1928 roku etatową maszynistką z poborami według VII st. sł.
2. *Matuszewska Marja*
tymczasowa szwaczka Wydziału Zdrowotności publicznej mianowana z dniem 1 kwietnia 1928 roku kontraktową szwaczką tego Wydziału z uposażeniem według IX st. sł.
3. *Rybak Tomasz*
goniec Centralnej Ekspedycji Wydziału Prezydjalnego mianowany z dniem 1 kwietnia 1928 roku kancelistą Oddziału Personalnego z równoczesnym awansem do VIII st. sł.

4. *Glinkowski Jan*
goniec Centralnej Ekspedycji Wydziału Prezydjalnego mianowany z dniem 1 kwietnia 1928 roku kancelistą Oddziału Personalnego z równoczesnym awansem do VIII st. st.
5. *Sakrajda Bronisław*
pozaetatowy goniec Centralnej Ekspedycji Wydziału Prezydjalnego mianowany z dniem 1 maja 1928 roku kontraktowym woźnym wywiadownicą Centralnej Ekspedycji z uposażeniem pozaetatowym według IX st. st.
6. *Zachert Jan*
inspektor weterynaryjny Urzędu Weterynaryjnego Wydziału Zdrowotności Publicznej mianowany z dniem 1 maja 1928 roku st. lekarzem weterynaryjnym tegoż Urzędu z dotychczasowym uposażeniem
7. *Dr. Probst Wiktor*
zastępca ordynatora Szpitala w Radogoszczu Wydziału Zdrowotności Publicznej mianowany z dniem 1 kwietnia 1928 roku kontraktowym ordynatorem I Miejskiego Ambulatorjum.
8. *Dr. Tenenbaumowa Gustawa*
tymczasowa ordynatorka I Ambulatorjum Miejskiego mianowana z dniem 1 kwietnia 1928 roku kontraktową ordynatorką oddz. Ginekologicznego Szpitala w Radogoszczu.
9. *Kotlicka Anna*
etatowa posługaczka Domu Starców i Kalek Wydziału Opieki Społecznej mianowana z dniem 1 kwietnia 1928 roku kontraktową szwaczką tegoż Wydziału z uposażeniem pozaetatowym według IX st. st.
10. *Wasilewska Franciszka*
pozaetatowa pracznka V Miejskiego Domu Wychowawczego Wydziału Opieki Społecznej mianowana z dniem 1 kwietnia 1928 roku etatową posługaczką I Miejskiej Bursy dla chłopców tego Wydziału z uposażeniem według XII st. st.
11. *Szmyt Adam*
po odbyciu pracy próbnej mianowany z dniem 1 maja 1928 roku woźnym Miejskiego Muzeum Wydziału Oświaty i Kultury z uposażeniem według XI st. st.
12. *Bakuła Marjanna*
po odbyciu pracy próbnej mianowana z dniem 1 maja 1928 roku etatową robotnicą kuchni szpitala św. Józefa Wydziału Zdrowotności Publicznej z uposażeniem według XI st. st.
13. *Śliska Zuzanna*
po odbyciu pracy próbnej mianowana z dniem 1 maja 1928 roku etatową pielęgniarzką IMiejskiego Domu Wychowawczego Wydziału Opieki Społecznej z uposażeniem według VIII st. st.
14. *Pluciński Kazimierz*
tymczasowy sanitariusz Sekcji do walki z gruźlicą Wydziału Zdrowotności Publicznej mianowany z dniem 1 maja 1928 roku etatowym sanitariuszem tejże Sekcji z dotychczasowymi poborami.
15. *Szymańska Antonina*
tymczasowa przełożona szpitala Wydziału Zdrowotności Publicznej mianowana z dniem 1 maja 1928 roku kontraktową laborantką Am-

bulatorjum Dentystycznego z uposażeniem pozaetatowym ryczałtowem.

16. *Introwski Zygmunt*

kontraktowy rysownik Oddziału Regulacji Miasta Wydziału Budownictwa mianowany z dniem 1 maja 1928 roku etatowym rysownikiem tegoż Oddziału z dotychczasowym uposażeniem.

17. *Łukasiewicz Karol*

referent Urzędu Przemysłowego I Instancji mianowany z dniem 1-go stycznia 1928 roku st. referentem tegoż Urzędu z równoczesnym awansem z IV do III st. sł.

18. *Szemiot Bronisław*

sekretarz Urzędu Przemysłowego I Instancji mianowany z dniem 1 stycznia 1928 roku mł. referentem tegoż Urzędu z równoczesnym awansem z VI do V st. sł.

19. *Dr. Goldberg Józef*

zastępca urlopowanego lekarza III Miejskiego Ambulatorjum Wydziału Zdrowotności Publicznej mianowany z dniem 15 maja 1928 roku kontraktowym ordynatorem tegoż Ambulatorjum.

D. Przeniesienia.

1. *Kazimierczak Stefan*

dietarjusz Wydziału Statystycznego z dniem 15 maja 1928 roku do Centralnej Ekspedycji Wydziału Prezydjalnego z dotychczasowym uposażeniem.

2. *Buczkowska Lucyna*

maszynistka Hali Maszyn Wydziału Prezydjalnego z dniem 1 maja 1928 roku do Wydziału Statystycznego na równorzędne stanowisko z dotychczasowym uposażeniem.

3. *Obląg Stanisław*

dietarjusz Biura Adresowego z dniem 22 maja 1928 roku do Biura Wojskowo - Policyjnego z dotychczasowym uposażeniem.

E. Skreśleni z listy pracowników Zarządu m. Łodzi z powodu śmierci.

1. *Gaberle Bronisława*

pracowniczką Biura Adresowego z dniem 4 maja 1928 roku.

F. Przeniesieni w stan spoczynku.

1. *Maliszewski Włodzimierz*

referent Wydziału Podatkowego z dniem 1 maja 1928 roku.

OKÓLNIK Nr. 26.

W Nr. 35 Dziennika Ustaw Rzplitej Polskiej z dnia 23 marca 1928 roku (poz. 323) ogłoszone zostało Rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z dnia 16 marca 1928 roku o umowie o pracę pracowników umysłowych; w tymże numerze Dziennika Ustaw (poz. 324) ogłoszone zostało Rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z dnia 16 marca 1928 roku o umowie o pracę robotników; Rozporządzenia te wchodzą w życie w cztery miesiące po ogłoszeniu t. j. z dniem 23 lipca 1928 roku. W ten sposób prawo zwyczajowe

we, istniejące dotychczas w sprawie umów o pracę, staje się prawem pisanem.

W załączeniu przesyłamy po 1 egz. wymienionych Rozporządzeń, z którymi pp. naczelnicy i kierownicy obowiązani są szczegółowo się zapoznać.

Jednocześnie podaje się do wiadomości, co następuje:

A. W sprawie umów o pracę pracowników umysłowych:

Prawa i obowiązki *etatowych pracowników miejskich* regulowane są na podstawie „Pragmatyki służbowej dla pracowników Zarządu m. Łodzi” (Dziennik Zarządu m. Łodzi Nr. 23 z dnia 5 czerwca 1926 roku) i związanych z nią przepisów; do tej grupy pracowników miejskich nie ma więc zastosowania Rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z dnia 16 marca 1928 roku (Dz. Ust. Nr. 35, poz. 323). Natomiast *pozostali umysłowi pracownicy miejscy*, a więc kontraktowi, pozaetatowi, tymczasowi i t. d. podlegają przepisom, zawartym w Rozporządzeniu. O ile zatem warunki pracy tej drugiej grupy pracowników miejskich nie odpowiadają ściśle warunkom Rozporządzenia, wówczas zainteresowane Wydziały Zarządu Miejskiego obowiązane są *w terminie do dnia 15 lipca 1928 roku* zgłosić do Wydziału Przewodniczącego wnioski o zmianę umowy (kontraktu) wzgl. postanowień dotychczasowych, regulujących warunki pracy tych pracowników.

W szczególności zwraca się uwagę, że:

1. angażowanie pracowników odbywać się może zgodnie z art. 5 Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 marca 1928 r. (Dz. Ust. Nr. 35, poz. 323) z zachowaniem procedury, ustalonej w okólniku Nr. 7 z dnia 24 marca 1926 roku; jeżeli idzie o angażowanie zastępców na czas choroby wzgl. urlopów etatowych pracowników, to angażowanie ich odbywać się może w sposób, przewidziany w p. 3 art. 5 Rozporządzenia, a więc na czas określony; należy zatem ustalić przypuszczalny okres zatrudnienia zastępcy i zgłosić odpowiedni wniosek;
2. w wypadku, gdy zachodzi obawa, że w trybie zwykłym nie zostaną na czas załatwione formalności, związane z angażowaniem, przewidziany w okólniku Nr. 7 z roku 1926; oczywiście o ile pracownik tego zażąda, należy zgodnie z art. 6 Rozporządzenia pisemnie stwierdzić umówione warunki pracy;
3. pracownik w razie choroby, nieszczęśliwego wypadku, powołania na ćwiczenia wojskowe, i t. d. zachowuje prawo do pełnych poborów na okres 3 miesięcy (art. 19 Rozporządzenia), natomiast potrąca mu się zasiłki pieniężne, przyznane przez Kasę Chorych wzgl. kwoty, otrzymane ze Skarbu Państwa na czas ćwiczeń i t. d.;
4. art. 21 Rozporządzenia ustala, jakie należności można potrącać pracownikowi z uposażenia; należy baczyć, by potrąceń dokonywano zgodnie z tym artykułem;
5. wypowiedzenie umowy o pracę nie może nastąpić — zgodnie z art. 29 Rozporządzenia — podczas urlopu, choroby pracownika, odbywania ćwiczeń wojskowych i t. d.; również poleca się baczyć, by wypowiedzenia dokonywane były po myśli tego artykułu;
6. należy unikać przedłużania bezpośrednio po sobie następujących umów o pracę na czas określony, gdyż kolejne zawarcie trzech takich umów, z których żadna nie przekracza terminu 3 miesięcy,

równoznaczne jest z zawarciem umowy na czas nieokreślony — zgodnie z ustępem końcowym art. 28 — i pociąga za sobą konieczność wypowiedzania pracy na 3 miesiące naprzód.

B. W sprawie umów o pracę robotników.

Etatowi robotnicy i niżsi funkcjonariusze zatrudnieni są w Zarządzie m. Łodzi na warunkach, określonych w „Pragmatyce służbowej dla pracowników Zarządu m. Łodzi” i w związanych z nią przepisach, zaś robotnicy sezonowi pracują na warunkach umowy zbiorowej, zatwierdzonej uchwałą Magistratu Nr. 272 z dnia 29 marca 1928 roku.

Warunki pracy wszystkich pozostałych robotników miejskich należy regulować, poczynając od 23 lipca 1928 roku na podstawie Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 marca 1928 roku (Dz. Ust. Nr. 35, poz. 324). W szczególności dotyczy to robotników, angażowanych przez Wydziały: Zdrowotności Publicznej, Opieki Społecznej na zastępstwa urlopowanych wzgl. chorych niższych funkcjonariuszów etatowych.

O ile zatem zatrudnieni w poszczególnych wydziałach Zarządu Miejskiego robotnicy nie są etatowymi lub nie pracują na warunkach umowy zbiorowej, zatwierdzonej uchwałą Magistratu Nr. 272 z dnia 29-go marca 1928 roku, wówczas należy warunki ich pracy dostosować do przepisów, zawartych w Rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 marca 1928 roku (Dz. Ust. Nr. 35, poz. 324).

Wszelkich bliższych informacji w tej sprawie udzielić może Oddział Personalny Wydziału Prezydjalnego.

Łódź, dnia 9 lipca 1928 r.

Prezydent: (—) B. Ziemięcki.

Dyrektor Zarządu Miejskiego:

w z. (—) M. Kalinowski.

KRONIKA MIEJSKA.

Osobiste. Z dn. 1 b. m. rozpoczął urlop wypoczynkowy p. prezydent miasta, Bronisław Ziemięcki. Czynności urzędowe, na czas nieobecności p. prezydenta, przejął p. wiceprezydent, dr. Edmund Wieliński.

Z dn. 1 b. m. rozpoczął urlop wypoczynkowy p. ławnik — przewodniczący Wydziału Zdrowotności Publicznej, dr. Aleksander Margolis. P. dr. Margolisa w czynnościach urzędowych zastępuje p. ławnik — przewodniczący Wydziału Opieki Społecznej, Antoni Purtal.

Z dniem 27 ub. m. objął urządowanie po powrocie z urlopu, inspektor sanitarny Magistratu m. Łodzi, dr. Artur Starzyński.

Dn. 2 b. m. po powrocie z urlopu

objął urządowanie p. ławnik — przewodniczący Wydziału Opieki Społecznej, A. Purtal.

Dn. 2 b. m. rozpoczął urlop odpoczynkowy p. ławnik — przewodniczący Wydziału Oświaty i Kultury dr. Przemysław Smolik.

Z dn. 6 b. m. rozpoczął urlop wypoczynkowy p. ławnik — przewodniczący Wydziału Podatkowego, L. Kuk. P. ławnika Kuka zastępuje w czynnościach urzędowych p. ławnik Wł. Adamski.

O racjonalną zabudowę łódzkiego okręgu gospodarczego. W czerwcu roku 1920 Rada Miejska zatwierdziła statut Związku Gmin dla sporządzenia planu zabudowy łódzkiego okręgu gospodarczego.

W listopadzie tegoż roku odbyło się organizacyjne zebranie Związku, do którego akces na podstawie uchwał odnosnych Rad miejskich i gminnych zgłosiły miasta Łęczyca, Ozorków, Zgierz, Łask, Pabjanice, Tomaszów, Brzeziny, Aleksandrów, Konstantynów, Tuszyn oraz szereg osad i gmin, zainteresowanych w racjonalnej zabudowie łódzkiego okręgu gospodarczego.

Statut Związku, przesłany władzom nadzorczym do zatwierdzenia, określał, jako zadanie Związku, sporządzenie planów zabudowy dla wszystkich gmin, wchodzących w skład związku, i dla poszczególnych miast i osiedli oraz nadzór nad wprowadzeniem w życie tych projektów, ze szczególnem uwzględnieniem gospodarczych, technicznych, zdrowotnych, administracyjnych, społecznych, historycznych i estetycznych warunków.

W dniu 5 grudnia 1921 r. Urząd Wojewódzki zawiadomił Magistrat m. Łodzi, iż przesyła statut Związku do zatwierdzenia Ministerstwa Spr. Wewnętrznych.

Od tego czasu upłynęło przeszło 6 lat, a sprawa podjęcia działalności Związku utknęła na martwym punkcie z powodu braku statutu, a tem samem podstaw prawnych działalności.

Obecny Magistrat, uważając, iż sprawa skoordynowania akcji zabudowy łódzkiego okręgu gospodarczego ma niezwykle ważne znaczenie dla jego dalszego rozwoju, zwrócił się za pośrednictwem Urzędu Wojewódzkiego do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych o wznowienie sprawy i zatwierdzenie statutu Związku w jaknajkrótszym czasie, zwłaszcza, iż stale wzmagający się ruch budowlany wymaga jaknajszybszego uzgodnienia planów zabudowy poszczególnych osiedli i gmin łódzkiego okręgu gospodarczego.

Z Komitetu Rozbudowy Miasta.
Dn. 25 ub. m., pod przewodnictwem

p. prezydenta Ziemięckiego, odbyło się kolejne posiedzenie Komitetu Rozbudowy Miasta, w którym wzięli udział pp. ławnicy **Łędebski i Kuk**, radni **Bialer, Potkański i Waszkiewicz** ob. ob. dr. **Mierzyński i Pawłowski**, przedstawiciel Urzędu Wojewódzkiego — dr. **Ładyński**, delegat łódzkiego oddziału Banku Gospodarstwa Krajowego — dr. **Rutowicz**, oraz referent Komitetu Rozbudowy — inż. **Müntz**.

Bardzo ożywioną dyskusję wywołała będąca na porządku dziennym obrad sprawa konwersji pożyczek budowlanych, udzielanych za pośrednictwem Komitetu Rozbudowy, oraz sprawa udzielania pożyczek na podstawie art. 28 Ustawy o rozbudowie miast — w szczególności zaś kwestja, do jakiej wysokości pieniężnej gmina miejska może wziąć na siebie gwarancje za konwersję. Ponieważ delegat Banku Gospodarstwa Krajowego, p. dr. **Rutowicz** obiecał zasięgnąć w sprawach konwersyjnych miarodajnych informacji w Departamencie pożyczek długoterminowych, Komitet Rozbudowy postanowił decyzje swe odroczyć do czasu otrzymania niezbędnych wyjaśnień.

Następnie ustalono tryb postępowania i kontroli Komitetu w sprawach podań o konwersję pożyczek budowlanych oraz zakwalifikowano do uwzględnienia kilkanaście z spośród złożonych do Komitetu podań w sprawach konwersji.

W kilku wypadkach postanowiono zwrócić się do Banku Gospodarstwa Krajowego o nieskonwertowanie udzielonej pożyczki i o zażądanie jej zwrotu, ze względu na jawne użycie kredytów dla celów niewłaściwych. Tak np. zamiast mieszkań — urządzono zakłady handlowe, poczyniono znaczne odstępstwa od planów, zmieniające charakter i przeznaczenie budowli i t. p.

Po złożeniu sprawozdania z wyników lustracji, przeprowadzonej w sprawie działalności t. zw. Spółdziel-

ni Skarbowców, ubiegającej się o 600.000 zł. pożyczkę z funduszków Komitetu Rozbudowy, Komitet — ze względów zasadniczych — postanowił podanie to uchylić. Ze zwalnianą się tym sposobem sumy 600.000 zł. Komitet Rozbudowy postanowił przyznać Spółdzielni Pracowników Urzędu Wojewódzkiego, zgodnie z ich prośbą, złotych 368.000. — pożyczki, pozostała zaś kwota — pozostawić do dyspozycji Komitetu, na bieżące potrzeby pożyczkowe. Jednocześnie zaakceptował Komitet udzielenie 400.000 zł. pożyczki Spółdzielni mieszkaniowej oficerów.

Co do pożyczek na remonty, przyjęto do wiadomości zawiadomienie łódzkiego oddziału Banku Gospodarstwa Krajowego, że w sprawie ew. zabezpieczenia wekslowego tych pożyczek oddział łódzki zwrócił się o wyjaśnienie do centrali, narazie zaś mogą być załatwiane wnioski o pożyczki remontowe dla tych nieruchomości, które nie mają obciążonej hipoteki. Po otrzymaniu z centrali Banku Gospodarstwa Krajowego definitywnych wyjaśnień, Komitet Rozbudowy będzie mógł powziąć decyzje co do wniesionych do Komitetu podań o pożyczki remontowe.

Zapoczątkowanie budowy „Domu Oświatowego“. Zapoczątkowując realizację budowy miejskiego „Domu Oświatowego“, w którym mają się znaleźć pomieszczenia dla sceny robotniczej, czytelnicy dla dorosłych, sali odczytowej, sali do gier i t. p., Magistrat postanowił jeszcze w roku bieżącym przystąpić do wybudowania przy ulicy Rokicińskiej Nr. 1 nowego gmachu, przeznaczonego dla miejskich instytucji kulturalno-oświatowych, w pierwszym rzędzie zaś — na pomieszczenie Kinematografu Oświatowego, którego obecny lokal nie odpowiada już wzrastającym wymaganiom higieny i techniki. Koszty budowy obliczone są na sumę złotych 300.000 i częściowo zostaną pokryte z dochodów netto Miejskiego Kina Oświatowego.

Z Rady Sekcji do walki z jaglicą.

Dnia 23 ub. m. odbyło się, pod przewodnictwem dr. Sokołowskiego, w obecności pp.: ławnika — przewodniczącego Wydziału Zdrowotności Publicznej — dr. Margolisa, zastępcy naczelnika Wojewódzkiego Urzędu Zdrowia, dr. Ładyńskiego, dr. Więckowskiego, dr. Garlińskiego, dr. Schweiga, dr. Hurwicza oraz naczelników wydziałów Rosseta i Kempnera, posiedzenie Rady Sekcji do walki z jaglicą.

Sprawę statystyki zachorowań na jaglicę zreferował sekretarz Rady dr. Schweig. Nad referatem wywiązała się ożywiona dyskusja, w której stwierdzono, iż ilość przypadków jaglicy w Łodzi wynosi około 10 na tysiąc mieszkańców.

Następnie Rada przystąpiła do omówienia sprawy rozszerzenia i intensyfikacji prowadzonej dotychczas akcji walki z jaglicą.

W wyniku dyskusji uznano za wskazane uruchomienie, poczynając od roku budżetowego 1929/30, dwóch filii centralnej przychodni przeciwjagliczej w północnej i południowej dzielnicach miasta, a w związku z tem postanowiono w preliminarzu budżetowym na r. 1929/30 uwzględnić odpowiednie kredyty.

W końcu posiedzenia postanowiono ustalić specjalny cennik za czynności laboratorium Sekcji i podać do publicznej wiadomości o przeprowadzaniu przez to laboratorium badań jagliczych.

Kolonja dla dzieci w majątku Romanów — Bruzycy. Wydział Opieki Społecznej zorganizował w nowonabytym majątku miejskim Romanów-Bruzycy kolonje letnie dla dzieci w wieku przedszkolnym.

W dwóch odremontowanych budynkach umieszczono 43 wychowanców 2-go Miejskiego Zakładu Wychowawczego.

Działwa przebywać będzie na kolonji przez okres dwumiesięczny.

Miejskie Biuro Pośrednictwa Pracy. Miejskie Biuro Pośrednictwa Pracy dla służby domowej, mieszczące się przy ul. Piotrkowskiej Nr. 92, ma, jak wiadomo, za zadanie opiekę nad poszukującą pracy służbą domową i obronę jej przed wpływami i wyzyskiem różnych niepowołanych pośredników.

Według danych cyfrowych, posiadanych przez Wydział Opieki Społecznej, w czerwcu r. b. do Miejskiego Biura Pośrednictwa Pracy dla służby domowej:

	zgłosiło się:	z czego otrzymało pracę:
służących	130 osób	120 osób
kucharek	20 „	14 „
pokojówek	7 „	5 „
nianieek	4 „	4 „
bon	4 „	4 „
kelnerek	3 „	3 „
posługaczek	2 „	2 „
ogółem	170 osób	152 osób

Powtórnie korzystało z pośrednictwa 25 osób.

Zachorowania na choroby zakaźne. W ciągu od dnia 15 do 21 lipca włącznie zgłoszono do Wydziału Zdrowotności Publicznej następujące przypadki chorób zakaźnych: dur brzuszny — 7 przypadków (w tygodniu poprzednim — 10 przypadków), czerwonka — 4 przypadki (w tygodniu poprzednim — 0 przypadków), płońica — 6 przypadków (w tygodniu poprzednim — 9 przypadków), błonica — 7 przypadków (w tygodniu poprzednim — 10 przypadków), odra — 11 przypadków (w tygodniu poprzednim — 6 przyp.), krztusiec — 3 przyp. (w tygodn. poprz. — 0 przyp.), gorączka połogowa — 1 przyp. (w tygodniu poprzednim — 2 przypadki), drętwnica karku — 0 przypadków (w tygodniu poprzednim — 2 przypadki).

Ogółem zanotowano w tygodniu ubiegłym 39 przypadków (w tygodniu poprzednim — 39 przypadków).

Z ŻYCIA MIAST POLSKICH.

SAMORZĄD STOLECZNY.

Szkolnictwo.

W roku szkolnym 1928/29 powstana w Warszawie trzy nowe gmachy miejskich szkół powszechnych. Gmach przy ulicy Leszno, pojedynczy, będzie gotów na 1 października r. b., gmach przy ulicy Okopowej, podwójny, będzie gotów na d. 1 grudnia r. b. oraz gmach przy ulicy Gostyńskiej, pojedynczy, będzie wykonany na 1 stycznia 1929 r.

W roku szkolnym 1927/28 było w szkołach powszechnych miejsc na 76,000 dzieci. Nowe gmachy pozwolą zmieścić do 6.000 dzieci, a więc razem będzie 82.000 miejsc.

Lekarz naczelny szkół miejskich przy sekcji higieny szkolnej, przedstawił swej władzy sprawozdanie z działalności za ubiegły rok budżetowy.

W okresie tym uruchomiono poliklinikę szkolną z wydziałami: ortopedycznym, dentystycznym, otolaryngologicznym, okulistycznym i szczypeń ochronnych. Rozpoczęła działalność pod kierunkiem prof. Bałeya pracownia psychotechniczna. Poza tem rozwinięto i rozbudowano przychodnię przeciwgruźliczą dla młodzieży szkolnej. W chwili obecnej dzieci korzystają z 5 punktów naswietlań lampami kwarcow. Zwiększono w ciągu roku liczbę gabinetów dentystycznych do 12.

Wyszkolono 286 instruktorek dla prowadzenia półkolonij zdrowotno-rozrywkowych. Wysłano na te półkolonie około 20 tysięcy dzieci, w tem do Ciechocinka 249, do Buska 81, nad morze 105, do Zakopanego 58, do Smukały 6; w Warszawie pobiera solankową kurację 1197 dzieci, a w Skolimowie 102.

Naukę pływania pobiera 355 dzieci.

Kupiono łódzie szkolne, łyżwy i saneczki.

Na rok 1929/30 proponuje sekcja zwiększyć liczbę lekarzy, higienistek, dentyków, okulistów i psychologów szkolnych. Oblicza się, że lekarz szkolny powinien pracować 24 godziny tygodniowo, a higienistka mieć w opiece 2.200 dzieci najwyżej, a nie 2.700, jak obecnie. Liczba dentyków będzie podwyższona do 22. Sporty zimowe będą uprawiane na własnych sztucznych torach saneczkowych i ślizgawkach.

Budowa kolonii dla umysłowo-chorych.

Magistrat powołał Komitet budowy kolonii dla umysłowo-chorych w następującym składzie: przewodniczący wiceprezydent dr. W. Bogucki, zastępca przewodniczącego ławnik K. Koralewski, członkowie: ławnicy dr. Z. Bychowski i M. Piłacki oraz naczelnik wydziału opieki społecznej, inspektor szpitali i zakładów opiekuńczych, lekarz naczelny szpitala św. Jana Bożego oraz architekt miejski, delegowany przez naczelnika wydziału technicznego.

Budżet nadzwyczajny na r. 1928-1929 przewiduje około 1 milj. zł. Komitet zajmuje się obecnie wyszukiwaniem odpowiedniego terenu i opracowaniem projektu. Rozpoczęcie budowy kolonii nastąpi jeszcze w tym roku, a jej ukończenie w przyszłym. Nowy zakład obliczony będzie co najmniej na 500 osób w pierwszym okresie budowy, w następnych latach będzie on rozszerzony.

Budowa rzeźni.

Budżet rzeźni miejskiej na rok 1929-30 przewiduje kredyt na rozpoczęcie budowy wielkiego gmachu, przeznaczonego dla rzeźni, Gmach będzie posiadał 4 piętra i stanie przy ulicy Jagiellońskiej. W nowym budynku będą się mieścić biura rzeźni,

kasa targowa, giełda mięsna oraz kilka mieszkań prywatnych.

Koszty budowy wynoszą około miliona złotych.

Prace budżetowe.

Wydział Zdrowia Magistratu opracował projekt budżetu inwestycyjnego na rok 1929/30. Budżet przewiduje: dokończenie budowy instytutu higieny na Ochocie — 300.000 zł., dokończenie budowy stacji higieny za pobiegawczej na Woli 300.000 zł., budowę instytutu higieny przy ulicy Leszczyńskiej — 800.000 zł., budowę instytutu higieny na Marymoncie 700.000 zł., budowę instytutu higieny na Targówku — 500.000 zł., budowę kąpieliska w Mokotowie — 400.000 zł., oraz rozpoczęcie budowy uzdrowiska w Bułgarii na terenach, ofiarowanych bezpłatnie przez rząd bułgarski — 200.000 zł.

Razem wynosi budżet inwestycyjny Wydziału Zdrowia Magistratu na rok przyszły 3.200.000 zł.

Wydział Oświaty opracował projekt budżetu na rok 1929/30. Wysokość budżetu ustalono na 20.000.000 złotych, a więc o 8.500.000 zł. więcej, niż w roku poprzednim.

Budżet Wydziału Oświaty przewiduje wzmożoną budowę gmachów szkolnych.

SOSNOWIEC.

Odbyły się badania terenów nad Białą Przemszą, zakupionych w celu budowy wodociągów dla Śląska i zagłębia dąbrowskiego. Podczas badania tych terenów przedstawiciele kopalni węgla w Jaworznie wystąpili z protestem twierdząc, że budowa tamy wywoła przedostanie się wody do kopalni jaworznickich. Towarzystwo kopalni węgla zgłosiło przytem pretensje o wypłacenie mu wynagrodzenia z tytułu budowy wodociągów. Ludność, której teren będą zajęte przy budowie tych wodociągów, godzi się w zasadzie na

W dniu 31 lipca 1928 roku zmarł

ANTONI MROCZEK,

pracownik Wydziału Zdrowotności Publicznej, przeżywszy lat 37.

W zmarłym tracimy sumiennego i wzorowego pracownika.

Cześć Jego pamięci!

Magistrat m. Łodzi.

W dniu 22 lipca 1928 roku zmarł

WŁADYSŁAW SPAŁA,

pracownik Urzędu Zasiłkowego dla bezrobotnych, przeżywszy lat 28.

W zmarłym tracimy sumiennego pracownika.

Magistrat m. Łodzi.

sprzedaż swych gruntów, żąda jednakże wyższej, niż przewidywano, ceny.

W rezultacie komisja specjalna postanowiła, że budowa wodociągów jest konieczna, należy jednak wziąć pod uwagę zabezpieczenie kopalni oraz przed wykupieniem gruntów u-

znać słuszne postulaty osób fizycznych i prawnych. W krótkim czasie odbędą się dalsze badania w sprawie budowy wodociągów i głównego zbiornika wody w Zagórzcu. Wydajność wody obliczona jest na pierwszy okres 39.000 mtr. sześć. na dobę i stopniowo będzie doprowadzona do

112.000 mtr. sześć. na dobę. Do najwyższej wydajności dojdą wodociągi państwowe w marcu r. 1937, t. j. wtedy, gdy po wygaśnięciu konwencji geneńskiej Śląsk będzie się zaopatrywał w wodę z Maczek. Wówczas wodociągi będą mogły dostarczać wody dla 700.000 ludności. Roboty wstępne nad budową tego wodociągu rozpoczęte będą w r. b. — W najbliższych miesiącach rozpoczęta będzie budowa głównego zbiornika w Zagórzcu.

RUCH WYDAWNICZY.

Samorząd a problem mleczny.

Nakładem Magistratu m. Łodzi, jako odbitka z „Dziennika Zarządu m. Łodzi”, ukazała się praca naczelnika Wydziału Statystycznego, p. Edwarda Rosseta, p. t. „Samorząd a problem mleczny”.

Praca p. Rosseta porusza jedno z najważniejszych zagadnień zdrowotnych współczesnej gospodarki komunalnej ze szczególnym uwzględnieniem stosunków polskich. Autor pracy korzysta m. in. z wyników ankiety, rozpisanej przez Wydział Statystyczny w kwietniu b. r., podając szereg bardzo interesujących danych, dotyczących sprawy mlecznej w poszczególnych miastach polskich.

„Samorząd Miejski”.

W Nr. 6-ym organu Związku Miast Polskich „Samorząd Miejski” pomieszczono ciekawy artykuł Leona Władysława Bigieleisena, treściwie podający teoretyczne badania nad zadaniami i rozwojem gospodarstwa samorządowego, w artykule p. t. „Działalność gospodarza Związków Komunalnych”. W pierwszym dziale tego artykułu autor omawia właściwe zadania samorządu ich coraz zwrastający zakres działania, kładąc główny nacisk

na zadania ciekawym na gminie w dziedzinie komunikacji, stanowiącej główny czynnik obecnego rozwoju miast i gmin. Część druga artykułu poświęcona jest przeważnie samorządowi terytorjalnemu i rozwojowi samorządu rolniczego w kraju, a oparta o cyfry statystyczne zaczerpnięte z różnych źródeł tak rządowych jak i prywatnych. Wreszcie część trzecia omawia produkcję samorządową i obrót prywatny, nawołując do wyrównania tarć i uzgodnienia dążeń w interesie ogólnie państwowym.

W bardzo ciekawym i przejrzystym napisanym artykule p. t. „Tramwaje warszawskie pod względem finansowym”. Minister inż. A. Kühn, b. Dyrektor Tramwajów Warszawskich, daje porównanie rozwoju i rentowności tego przedsiębiorstwa przed wojną i po wojnie, ilustrując wymownie wzrost zapotrzebowania komunikacji w mieście, oraz konieczność jej rozszerzenia przez oparcie się nie o pożyczkę inwestycyjną, lecz o racjonalny wpływ z przedsiębiorstwa.

W artykule „Kilka uwag o rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 16 lutego 1928 r. o prawie budowlanym i zabudowaniu osiedli”, p. Cz. Rudnickiego, omówione zostały poprawki, jakieby należało do projektu wprowadzić, by pożyteczne to rozporządzenie zostało z powodzeniem wykorzystane dla przyszłego rozwoju miast polskich. Ważnej pod każdym względem sprawie ogródków działkowych poświęcono artykuł inż. L. Rudolfa: „Ogródki działkowe i ich znaczenie dla miast”. Czem są te ogródki dawno zrozumiała zagranicą; idea ich pożyteczności szerzy się i w miastach polskich, a gorący ich propagator, autor artykułu, poświęcił temu zagadnieniu swój odczyt wygłoszony przez radio w roku ubiegłym. Po przedstawieniu zagadnienia ogródków działkowych i ich organizacji, autor w końcu artykułu podaje szereg dezyderatów, których uwzględnienie przyczyniłoby się znakomicie do rozszerzenia organizacji ogródków działkowych w Polsce.

Końcowy artykuł „Miejskie Kasy Oszczędności na Łotwie” przedstawia działalność i rozwój tych kas w miastach łotewskich, dając rzeczowy materiał w licznych cyfrach i tablicach, ilustrujących tę działalność.

Ogłoszenie.

Magistrat m. Łodzi ogłasza niniejszem konkurs na dostawę 5.000 tonn węgla dla potrzeb instytucyj Miejskich w gatunku kostka I-sza.

Oferty uprasza się składać w Wydziale Gospodarczym, Plac Wolności Nr. 14, pokój Nr. 36, w terminie do dnia 10 sierpnia 1928 roku.